

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum sit virtus specialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

Ad hoc dicitur quod virtus secundum rationem appetitum alicuius fortitudine aut impellit ad ea sustinenda, vel aggredienda, propter quam homo refugit bonum rationis. Si vero consideretur antonomatice temperantia secundum quod refranat appetitum ab his, quae maxime aliciunt hominem, sic est specialis virtus ut pote habes speciem materiam, sicut et fortitudo.

Ad PRIMUM ergo dicendum, quod appetitus hominis maximus corrumpitur per ea, quibus allicitur homo ad recessum a regula rationis, & legis diuinæ: & ideo siquidem temperantia non potest dupliciter sumi, uno modo communiter, alio modo excellenter, ita et integritas, quam temperantia Aug. attribuitur.

Ad SECUNDUM dicendum, quod ea, circa quae est temperantia, maxime posunt animus inquietare propter hoc, quod sunt homini essentialia, ut infra dicetur: * & ideo siquidem temperantia non potest dupliciter sumi, uno modo communiter, alio modo excellenter, ita et integritas, quam temperantia Aug. attribuitur.

Ad TERTIUM dicendum, quod ea, quae audacia, nimilitas, spectac ad fortitudinem, est temperantia: & cetera infert: ergo fortitudo, quod est medio critis inter timore, & audacia, dicitur, quod aquo occurrit a fortitudine, quod est fortitudinis. Posset quoque negari, quae dicta, quod virtus, est mediocritas timoris, & audacie, non ut proprie mate- ria, sed ut virtus firmata est in eius secundum, quod oportet.

Sicut Quaestiones et testimonia quadragesta, prima. Articulum tertium.
¶ art. eu. 141.
q. dubium occurrit circa differentiam in litera positiva inter motum appetitus sensitiui prosequitur boni, & fugientis malorum, quod ille posse contraria sunt ratione immoderata, ita rōne effectus. Videlicet rōne differet, quod est rōne nullus. Differetia quidem, quia sunt concupiscentia bona sensibilis ex hoc est mala, quia non est ratione, et ita timor mali, putatio moris, ex hoc est malus, quia non est ratione. Et ita vobis immoderata.

ARTICULUS III.
¶ trum temperantia sit solum circa concupiscentias, & delectationes.

AD TERTIUM sic proceditur. Videlicet, quod temperantianon

est solum circa concupiscentias, & delectationes. Dicit enim Tullius in sua Rhetorica, * quod tempora rōne est rationis in libidinem, atque in alios non rectos impetus animi firma, & moderata dominatio, sed impetus animi dicuntur omnes anima passiones: ergo videtur, quod temperantia non sit solum circa concupiscentias, & delectationes.

Prat. Virtus est circa difficile & bonum: sed difficultas videtur esse temperare timorem maxime circa pericula mortis, quam moderari concupiscentias, & delectationes quae propter dolores, & pericula mortis contemnuntur, ut Aug. dicit in lib. 8. q. 7. ergo videtur quod temperantia virtus non sit praeceps circa concupiscentias, & delectationes.

Prat. Ad temperantiam pertinet moderationis gratia, ut Ambr. dicit in primo de officiis. * & Tullius dicit in primo de officiis quod ad temperantiam pertinet omnis sedatio perturbationum animi, & rerum modus: oportet autem modum ponere non solum in concupiscentias, & in delectationibus, sed et in exterioribus actibus, & quibuslibet exterioribus. ergo temperantia non est solum circa concupiscentias, & delectationes.

SED CONTRA est, quod Isidor. dicit in lib. Etymolog. quod temperantia est qua libido concupiscentia refranatur.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * ad virtutem moralis pertinet conservatio boni rationis contra passiones rationis repugnantes. Motus autem passionis animae est duplex, ut supra dictum est: cum de passionibus ageretur. Videlicet secundum, quod appetitus sensitiui prosequitur sensibilia, & corporalia bona: alias autem secundum quod refugit sensibilia, & corporalia mala. Primus autem motus appetitus sensitiui praeceppe repugnat rationi per immoderantiam. Nam bona sensibilia, & corporalia secundum suam speciem considerata non repugnant rationi: sed magis seruit ei sicut instrumenta, quibus ratione videtur ad consecutionem proprii finis. Repugnat autem ei praeceps sensitiui quod appetitus sensitiui in ea tendit non sensum modum rationis, & ideo ad virtutem moralis pertinet proprie humanae passiones moderari, que important prosecutionem boni. Motus autem appetitus sensitiui refugientis mala sensibilia praeceps contrariatur rationi non quidem secundum suam immoderantiam, sed maxime secundum suum effectum, prout scilicet aliquis refugiendo mala sensibilia, & corporalia, que interdum concomitantur bonum rationis, per consequens discedit ab ipso bono rationis: & ideo ad uitrium moralis pertinet in

tia rationi repugnat, & similiter utrobique effectus ratione deprimit. Nam sicut ex nimio timore mali robus declinat a bono, ita ex nimio appetitu delectabilis robus declinat a bono honesto. Alla

ta uero ratione litera, quia prima mebro, quia bona corporalia, & sensibilia sunt non repugnant rationi, sed seruant ei inserviant ad bonum, si aliud ualeat, concludit idem pro lecunde mebro.

Nam & mala corporalia, & sensibilia sunt non repugnant rationi: sed fuga eorum est inservient rationis ad felicitatem. Et proprietas ex hac ratione coelatur in secundo mebro, quod fuga mali est mala propter immoderationem, sicut & appetitus boni sensibilis.

Ad hoc dicitur, quod aliquid est loqui de nimio timore, & amore sensibili, significando per ipsum nimio, excessum, contra rationem, & aliquid est loqui de eode, significando quidam magnitudinem absolute.

Nam dubitare, an timor nimius, hoc est, excedens metas rationis ex hoc ipso ratione aduersetur, non est nisi propriam nocte ignoramus. Sed dubitare de timore sensibili magno, absolute, an ex magnitudine, an aliquid principale aduerteret ratione, non est irrationabile.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.

1. 1. c. 43. in
boni sensibilis. prin. to. 4.